

Benetke 2009:

Sami dobri filmi

SIMON POPEK

Lanskoletni beneški filmski festival je bil porazen, kar je posredno priznal celo Marco Müller, direktor festivala: »V program smo uvrstili najboljše filme, kar smo jih videli, žal je za nami slaba filmska letina,« je dejal resignirano. Sam sem mu verjel, je eden tistih festivalskih direktorjev, ki s poznavanjem evropskega in še posebej azijskega filma vliva zaupanje.

Azija in Filipini

Precejšnje razočaranje so bili letos azijski cineasti, ki vse bolj prevzemajo dve ekstremni estetski poziciji: bodisi spolirano in kičasto produkcijo zgodovinskega spektakla (npr. Yonfanov *The Prince of Tears*), bodisi asketski princip pialatovskega naturalizma (npr. *Judge* Kitajca Liuja Jieja), ob katerem vse prevečkrat ugotavljamo, da je slog tudi vsa »substancia« filma ter da onstran fasade ne ponuja pričakovanih rezultatov. Če smo že začeli pri Azijcih, potem omenimo filma, o katerih se je največ govorilo. Prvi je hongkonški *Accident* režiserja **Cheanga Pou-Soija**, psihološki triler, ki ga je koproduciral Johnnie To in njegov Milkyway Image. *Accident* premore izvrstno izhodišče: štiričlanska skupina profesionalcev proti dobremu plačilu

inscenira nesreče in načrtovane umore prikazuje kot nesrečno sosledje naključij. Uspešni so predvsem zaradi timskega dela in poslušnosti vodji. Neke noči, ko »nesreča« avtobusa, ki naj bi usmrtila vodjo, ubije enega pomočnikov, se zavejo, da v poslu niso sami. Trojica operativcev se razkropi, vodjo pa preganja vse hujša paranoja, saj je prepričan, da je smrtno nesrečo sodelavca nekdo insceniral. Vodja tako postane moderna verzija Harryja Caula iz Coppolovega *Prisluškovanja* (*The Conversation*, 1974), *Accident* pa dostojna vzporednica stiliziranim kriminalkam Johnnieja Toja.

Brillante Mendoza, najbolj izpostavljeni avtor novega filipinskega filma, je prispeval drugi »film presenečenja«, programski *gimmick*, brez katerih Marco Müller očitno ne more več. Mendoza, letošnji dobitnik zlate palme za režijo filma *Kinatay*, je v začetku avgusta šele pričel snemati svoj novi film *Lola* (Babica). Da ga je pravočasno končal do Benetk, ne preseneča, mnogi režiserji iz jugovzhodne Azije (npr. Khavn de la Cruz, tudi Kim Ki-duk) so namreč v celoti privzeli rafalni credo ustvarjalnega procesa, značilnega za B-žanr petdesetih let: delaj poceni, hitro, učinkovito ... in kakovostno. Taki so tudi rezultati Mendozovih projektov. *Lola* je zgodba iz sodobne Manile: dve v *slumu* živeči babici se srečata v nadvse neprijetnih okoliščinah: ena je pravkar izgubila vnuka, ki ga je oropal in do smrti zabodel vnuk druge babice, ta pa svojega vnuka zdaj želi ubraniti pred smrtno kaznijo. Mendozov film nazorno pokaže, kako je razrešitev »zločina in kazni« v Manili nemalokrat tudi socialno pogojena, finančna stiska pa ljudi, ki so najprej iskali pravico in zadoščenje, prisili v kompromis v obliki finančne kompenzacije.



Fenomen Herzog

Prvi »film presenečenja« je že na začetku festivala prispeval **Werner Herzog** ter s tem poskrbel za svojevrsten precedenčni primer Mostre, postal je namreč prvi režiser z dvema tekmovalnima filmoma v istem letu. *My Son, My Son, What Have Ye Done* je lep primer razigranega, sarkastičnega filma, ki ga ni treba jemati pretirano resno. Herzog na stara leta očitno uživa v drugi mladosti in pervertiranju žanrskih vzorcev, pri čemer mu ni pod častjo potegniti tudi hipnih vzporednic z opusom Davida Lyncha. Kar je po svoje logično, *My Son* je nastal pod okriljem Lyncheve novoustanovljene produkcijske firme Absurda, ki se bo očitno specializirala za hitro spisane in posnete filme na HD-ju, skratka za lahkotno žanrsko ekstravaganco na robu televizijske estetike (in produkcijskih standardov). Nepretenciozna kriminalka še najbolj spominja na pilotno epizodo televizijske serije, v kateri se Bradu McCullumu (Michael Shannon) po vrnitvi s spiritualnega potovanja v Peru malo zmeša, pa se zaklene v hišo na obronkih San Diega, zakolje lastno mamo in grozi, da bo ubil še dva talca. Medtem ko skuša policija pred hišo rešiti situacijo, različne priče in prijatelji detektivu (Willem Dafoe) v *flashbackih* razkrivajo Bradovo preteklost in morebitne psihološke motivacije za radikalno dejanje. Precej bolj »resen« je Herzogov drugi film, *Bad Lieutenant: Port of Call New Orleans*, ki prav tako temelji na predpostavki, da gledalci ne Herzoga ne rimejka Ferrarove istoimenske klasike (1992) ne bodo jemali pretirano resno. Očitno pa je vse skupaj (pre)resno vzel avtor izvirnika, **Abel Ferrara**, ki je nerazumljivo in v nasprotju s svojim neartikuliranim značajem še pred festivalom pričel medijsko vojno in Herzoga celo obtožil plagiatorstva, čeprav so avtorji izvirnega scenarija (Ferrara, Victor Argo, Paul Calderon, Zoë Lund) promptno navedeni na špici. »Vojno Titanov« je še podžgal Herzog, saj je na tiskovni konferenci zatrjeval, da Ferrare in njegovih filmov sploh ne pozna ter da izvirnika ni videl. Sam mu verjamem, Herzog namreč nikoli ni veljal za strastnega gledalca, kaj šele odjemalca ameriške popularne kulture. Kakorkoli, Ferrarovo obnašanje meji že na otročje (nazadnje ga sploh ni bilo na Lido, kjer bi moral promovirati *Napoli Napoli Napoli*, svoj dokumentarec o prestolnici *camorre*), sploh ker tudi sam doslej na rimejke ni bil imun (*Body Snatchers*, 1993; *The Go Go Tales*, 2007). Še bolj nerazumljiv je bil odziv nekaterih medijev, ki so

Herzoga med drugim kritizirali zaradi »pomanjkanja krščanske morale«, prisotne v Ferrarovem izvirniku. Drži, *Port of Call New Orleans* ne premore krščanskih konotacij in ne tematizira občutka krivde, preprosto zato, ker to ni njegov namen. Herzog je svoj zabavno absurdni, afektirano operetni in pobalinski policijski triler zastavil z dobršno mero distance do resne proceduralne drame. Herzogova verzija ni rimejk, temveč parodija Ferrare, postavljena v New Orleans po orkanu Katrina, kjer v poročnika povzdignjeni Terence McDonagh (Nicolas Cage) preiskuje petkratni umor ilegalne družine iz Senegala. »Preiskava« je zgolj izgovor za serijo grotesknih situacij in detektivovega navideznega spusta v osebni pekel. Herzog namreč izigra vse arhetipe policijske drame (in izvirnika) ter McDonagha nazadnje pripelje v stanje blaženosti in osebne sreče!

Zlati lev 2009

Tekmovalni spored je prinesel še mnoge spodobne ali dobre filme (podpisali so jih **Claire Denis**, **Jessica Hausner**, **George A. Romero**, **Michele Placido**, celo **Fatih Akin**), toda zlati lev, o katerem je kot predsednik žirije soodločal **Ang Lee**, je šel kar v prave roke. *Libanon* (Lebanon), film izraelskega režiserja **Samuela Maoza**, veterana dokumentarnega filma in prve libanonske vojne (1982), morda ni najboljši z letošnje Mostre, je pa brez dvoma najbolj zapomnljiv, predvsem zaradi izrabe filmskega medija in zavedanja omejenosti pogleda – tako pogleda kamere kot človeškega očesa skozi tankovsko kukalo. *Libanon* bo ostal v spominu kot eden najbolj depresivnih in psihično grozljivih (anti)vojnih filmov. Pripoved je namreč »iz prve roke«; režiser Maoz je bil leta 1982 pri dvajsetih letih strelec v tankovski enoti, ki je prečkala mejo in prodirala proti urbanim naseljem. *Libanon* je v celoti postavljen v notranjost ropotajočega, smrdljivega in vlažnega tanka, je neposredna in apolitična obsodba vojne nasploh, povedana skozi oči štirih mladeničev, ki so se v njej znašli proti svoji volji, nepripravljeni na sejanje smrti. Vse, kar vidimo izven tanka, je pogled skozi kukala, kar pomeni, da je pred nami zelo omejena podoba vojnega stanja, vključno z negotovostjo, strahom, paniko; grozljiva slika izgube nedolžnosti.